

Gerard M. Hopkins

A Deutschland hajótörése

[THE WRECK OF THE DEUTSCHLAND]

Boldog emlékezetére annak az öt ferences apácának,
akik a Falk-törvények miatt számkivetésbe kényszerültek,
és 1875. december 7-én éjjél és reggel között vízbe fúltak¹

ELSŐ RÉSZ

Kapitány Is-
tenem! ember kenyere s bora –
főnt hullám-mély, lent zátony-nagy:
holtak és élők ural!
rám eret és bordát köttél, test kapocsát;
s hogy tönkre a tetted tette, de *mi* tusák sora!,
most majdnem, *megint* te markolsz át?
Újból csípő-csontomon ujjbegyed: újra közel.²

Vonzott is
bizony áram s korbács kegye;
nyelvnél igazabb igenem vallt,
hogy rettent szíjad fegyve;
hisz láttad a falakat, az oltárt, éjjél-órát:
a döbbszent szívet, akit ujjad horgas hegye
ott égnyila hévvel csapva le szúr át:
és a tűzzel fűzött, révült rekesz-ín nekifeszülését.³

Hol ráncolt homlok
várt, hol pokol verő
pörölye: ó, hol volt menedék, hol?
Csak a szív feszületmerő

- 1 1875 telén a Deutschland nevű, Brémából New Yorkba tartó, emigránsokat szállító gőzös, hóviharban útját veszítve a Temze torkolatához sodródott, és ott homokzátonyra futott. Ötvenen vízbe fúltak, köztük a dedikációban említett ferences nővérek is. *Falk-törvények*: az Adalbert Falk, porosz vallás- és oktatásügyi miniszter által jegyzett ún. „májusi törvények”: az 1870-es években a Poroszország és a katolikus egyház között zajló *Kulturkampf* állami szabályozása, amelynek teljesítését megtagadva a német klérus számos tagja az emigrációt választotta.
- 2 *Kapitány*: hajókapitány. *Köttél*: kötöttél [halandó testbe zártál]. *Tönkre a tetted tette*: a „tetted” vagy tárgy [tettedet], vagy alany. *Mi tusák sora!*: vagy közbeékelte felkiáltás, vagy alany; ld. Jákob harca az angyallal/Istennel – Károli Gáspár fordítása: „Aki mikor látá, hogy nem vehet rajta erőt, megérinté csípőjének forgócsontját, és kiméne helyéből Jákob csípőjének forgócsontja a vele való tusakodás közben.” [Ter 32, 26].
- 3 *Áram s korbács*: spirituális vihar (villám és szél). *Nyelvnél igazabb*: a nem szóbeli, hanem tettbeli tanúságtétel igazsága. *Hogy rettent szíjad fegyve*: hogy félek fenytésedtől; értsd: „hogyan istenfélő vagyok”. *A falakat*: utalás a szerző valamelyik konkrét templomi virrasztására. *Csapva le*:

szárnyán szöktem szerető ostyád fele. –
 És szív, jaj, *mi* galamb-honvágy, hazahív erő
 hajtott (hadd dicsekedjek veled!),
 hogy lángtól lángig lengj ott, Krisztus két kegye közt!⁴

Vagyok óraüvegben
 rostált por – mint üreg
 röge, hol vízhab horhol homokot,
 és előre-hátra görög:
 míg kútfő vize nem leszek, amely egyenbe gyűl,
 de mindig erére kötve – ha mindenecsurog
 kőszál karsztokig ér is föl –
 a Jóhírt hintő, sodró, tanító Krisztus-kéznek.⁵

Hajtom hozzád
 csókom, fényesség
 csillagom: őt bújtassa ki! Dicsfényt
 lobbanj, illatot égess!
 Hajtom a hol-mély-hol-lila alkony felé;
 hisz sejteti bár Isten nyomát e véges,
 fejteni is kell: ejteni belé;
 mert csókot vetek, ha itt jár, s ha rám lép, keresztet is.⁶

-
- ragadozómadárhoz hasonlatosan. *Fűzött*: kötözött (láncra, rabszjára); fűzövel összeszorított (női derekat vagy cipőt); bensőségesebb alakított (szerető viszonyt). *Rekesz-in*: rekeszizom.
- 4 *Feszületmerő*: feszülethez hasonlatosan széttárt; merev vagy merész. *Szerető ostyád fele*: az Oltáriszentség oltalmat adó Szent Szívéhez. *Galamb-honvágy*: utalás a postagalambok ösztönére. *Lángtól lángig*: a pokol fenyegető lángjaitól az Oltáriszentség Szent Szívének szeretetlángjái. *Krisztus két kegye közt*: büntető és szerető kegyelme között.
- 5 *Óraüvegben rostált por*: ld. homokóra (a halál szimbóluma a katolikus liturgiában); itt a sátán rostájának jelképe is (Lk 22, 31). *Üreg röge, hol vízhab horhol homokot...*: tengerparti főveny vagy szirtfal üreges alja, amelyet hullám vagy az árapály mozgása törmel, koptat. *Kútfő vize...*, *amely egyenbe gyűl*: amelynek színe rezzenéstelen; ld. örökélet vize (Jn 4, 14). *Jóhir*: az Evangélium; mondatszerkezet: a Krisztus-kéz erére kötve, még ha az a vízgyűjtő magasokig nyúlik is föl; az ér szó itt mindkét főnévi jelentésében szerepel (vízfolyás is).
- 6 *Hajtom hozzád csókom*: „csókot intek feléd” – több ókori vallásban [pl. sumér, római] szokás volt a jobb kezét ajakkal érintve csókot inteni az isteneknek; a csillag- és a napimádás az Ószövetségben bálványimádásnak számít, és elítélt gyakorlat (ld. Jób 31, 26-8). *Ejteni belé*: nyomát a világba – bár Isten immanens (*substantiáként*, alatta állóként benne rejlik a tapasztalható világban), nyomait meg kell fejteni ahhoz, hogy a világ érezze súlyát. *Ha rám lép*: „when I understand” – teológiai paradoxon, magyarul nem közvetíthető szójátékkal: „Ahoz, hogy [az ember] Istent megértse (understand), olyan létező alatt kell állnia (stand under), aki egyidejűleg a világ alatt áll, annak szubsztanciája”. [W. David Shaw, *Babel and the Ivory Tower*, University of Toronto, Toronto, 2005.] *Keresztet is [vetek]*: megáldom (vagy őt, vagy magamat).

Az áradat-érzet
nem csillagból ered;
és ütleged, Uram [ezt nem sok tudja],
se viharostorral vered –
ütleg és ár, mit felleg s csillag hoz el,
bűncsendőröd, szívöblítő szered –
de a téren túlról küldöd közel,
és kél, mint képmás folyón, időben is, meg nem is.⁷

Mint Galilea mestere
lépett földön föl;
mint sorsolt testlak, kisded sír;
jászol, szűzanya-öl;
mint félszveriték, és a tövises, fánfügg vég:
onnét freccsen a forrás, onnan-ömöl –
bár jövendölék, bár első még –
mit vettünk észre se volna, a szív csak, szorulva lévén,⁸

lehelii ki! Ó,
hogy a legrosszabb és -jobb
szó végre! Hogy oly-sebblöbball töltcsurig,
öblít íze, ha csobb!,
belecsókolván kifakad e kékönylé,
át fanyarédessell! – Ide hát, előbb-utóbb,
Krisztus, Golgota hőse elé –
mindegy, készen-e, résen-e, kedvvel-e – hull mind.⁹

Áldjon a föld,
hát, Isten, három fő!
Facsarja dölyfösöd odvas fészket

-
- 7 *Ezt nem sok tudja*: Duns Scotus, aki szerint Isten tervének kezdettől fogva része volt az Ige megtestesülése; Krisztus először az angyali vagy „eónikus” időben, az eukarisztiában testesült meg, és csak utána a történelmi emberben, Jézusban. *Bűncsendőr*: aki csendre inti az áteredő bűnt [Krisztus]. *Szívöblítő szer*: aki az átfagyott szívek gyógyvize [Krisztus]. *Mint képmás folyón, időben is, meg nem is*: mint tükörkép folyó színén; örök eredetű, nem függ a világ időbeliségének folyamatától.
- 8 *Sorsolt testlak, kisded sír*: a megtestesülés pillanata; a fogatás egyben a mulandóság kezdete, halálra ítéltség is. *Félszveriték, és a tövises fánfügg vég*: a Getszemáni-kertben elszenvedett halálfelelem [Lk 22, 44] és a kinszenvedés [passió]. *Bár jövendölék, bár első még*: bár a próféták megjósolták eljövételét, és bár ez csak az első eljövétel [a második, az Utolsó Ítélet, még hátra van]. *Csak a szív, szorulva lévén*: a keresztre feszített Jézus szíve [halála pillanatában], vagy a költő szíve a kegyelem nyomása alatt.
- 9 *A legrosszabb és -jobb szó*: a legrosszabb és a legjobb szó. *Végre*: vagy a halálra, vagy végezettel; a szó vagy az „ó” [ld. Jézus utolsó szava a kereszten], vagy az E/3 semlegesnemű személyes névmás [angolul: *it*], amellyel a 6-7-8. strófák Isten kegyelmének misztériumára sorozatosan utalnak; a titok nem nevezhető néven, csak ellentétpárok érzékeltethetik: legrosszabb-legjobb, keserű-édes, előbb-utóbb, kezdet-vég stb. *Kéköny*: kőkény [lat. *prunus spinosa*, „tövises szilva”] – Emmerich Anna Katalin látomásai szerint Jézus töviskoronája a kőkény ágához volt hasonló; a

vihar és villámkő!
Több, mint szó, szép, külleme kódnak,
vagy szörny és szerető, voltál, hideg és hő;
atyja és ágyasa kifacsartodnak:
éjmély sötétbe süllyeszd – ott vagy legbőkezűbb.¹⁰

Akaratodat
vagy tűzvassal verd bele,
vagy loppal járd át, s úgy olvaszd,
mint tavasz szelíd szele:
ám egyből akár, mint Pált forgattad föll,
avagy Ágosttal mint, hosszan időzvéen vele,
dalt bennünk is mind, mindünkbeől
nyerj diadalt, glória csak, jaj, glória lengjen körül!¹¹

OLTY PÉTER FORDÍTÁSA

Ernst Goll

Esti béke

[ABENDFRIEDE]

S bennem ünnepi, nagy szentség éled,
Holdfényes úton, hogy az este leszállt,
Oly bő áldással térek meg tőled,
Mint vecseryőről, ki már békét talált.

Miként csendes révek alkonyi mélyén
A nappalszülte tarka óhajok,
Meggpihenek. Áldott vágyak vidékén,
Álmomban kélnék most a sóhajok.

---

szerezőnél szimbólum: a kinszenvedés gyümölcse [a megváltás]; a homofónia szándékos: a kék a tisztaság színe; a könnyű öröm és fájdalom jele egyaránt. *Öblít át*: tisztít meg [az áteredő bűntől]. *Sebblobbal*: sebbel-lobbal – szaporán, de sebet is ejtve, lángolva is. *Előbb-utóbb... hull mind*: a második eljövétel napján mindenki lábához borul.

- 10 *Három fő*: három megjelenés [Atya, Fiú, Szentlélek]. *Facsarja dőlőfösöd odvas fészket vihar és villámkő*: tengeri viharral ostromold annak búvóhelyét vagy tanyáját, aki nem hajlandó áldani téged vagy hódolni előtted; a facsar szó miatt az „odvas fészek” valószínűleg a szív. *Voltál*: nekem [én már átéltem ezt]. *Kifacsartodnak*: annak a szívnek, amit kifacsartál.
- 11 *Mint Pált forgattad föll*: mint a bibliai Saul [a későbbi Szent Pált] damaszkuszi útján, ahol Isten hangját hallva és vakító fényt látva egy csapásra tért meg. *Ágosttal mint, hosszan időzvéen vele*: mint Szent Ágosttonnal, aki fokozatosan tért meg. *Dalt, nyerj*: hangsúlytalanul ejtendő.